

Başvuru Numarası : 2025/795
Toplantı Tarihi/Sayısı : 04.09.2025/247
Karar Numarası : 2025/591
Başvuran : Ş.A.
Başvuran Vekili/ Vasisi : B.A (Velayeten)
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Muhatap Vekili : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın engelli çocuğuna İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı Esenyurt Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Merkezinde özel eğitim hizmeti verilmemesinin engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuza velisi olduğu B.A. adına başvuru yapan veli, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Çocuğunun %90 oranında engelli olduğunu, İstanbul Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesinden 7/9/2022 tarihli ve ... numaralı Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) aldığını, bu raporda çocuğuna F84.0-Çocukluk Otizmi tanısı konulduğunu,

b. Eğitim hakkından faydalanabilmek amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesine (İBB) bağlı Esenyurt Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Merkezine (ÖZGEM) kayıt için başvurduğunu, ancak kendisine "eğitimlerde önceliğin en küçük yaş grubundaki çocuklara verildiği ve sırası geldiğinde irtibat kurulacağı" yönünde yanıt verildiğini, 2023 yılının Aralık ayından itibaren çocuğunun eğitim alabilmesi için beklediğini, merkez yetkilisi tarafından kendisine 7 yıldır sıra bekleyen ailelerin olduğunu söylediğini,

c. Kızının engel durumu açısından kritik bir yaş seviyesinde olduğunu, yaşı ilerledikçe ne kadar eğitim alırsa alsın istenilen sonucu elde edemeyeceklerini, telafisi güç ve imkansız zararların oluşmaması için kızının eğitim hakkında yararlanabilmesinin aciliyet arz ettiğini,

ç. Şikayet konusu olan merkezlerdeki eğitim hizmetinin ve kurum işleyişinin incelenmesini, adı geçen merkezden eğitim almak amacıyla kayıt yaptıran ve sıra bekleyen başvuranların ne kadar sürede hizmet

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

alabildiğinin tespit edilmesini, mağduriyetinin giderilerek Kurumumuz yetkililerince gereğinin yapılmasını talep etmiştir.

3. Muhatap İBB Başkanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın çocuğu için eğitim hizmeti almak amacıyla talepte bulunduğu Esenyurt ÖZGEM'in İBB Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğüne bağlı bir merkez olduğu, adı geçen merkezde 0-14 yaş aralığındaki engellilere ve ailelerine destekleyici özel eğitim hizmetleri sunulduğu, hizmetlerde Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı işleyişinin esas alındığı ve hizmet kriterlerinin Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan yönergeler doğrultusunda uygulandığı,

b. İBB Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde sunulan hizmetlerin 0-3 yaş için erken çocukluk özel eğitimi, 3-6 yaş için okul öncesi destekleyici özel eğitimi ve 7-14 yaş için okula destek özel eğitimi olmak üzere üç farklı kategori altında toplandığı, başvuruların bireylerin yaş grubuna ve hizmet kategorisine uygun olarak, başvuru sırası, bireyin özel gereksinim durumu ve Merkezin kapasitesi dikkate alınarak değerlendirildiği,

c. Ailelerle yapılan ilk görüşmelerde sürecin şeffaf bir şekilde açıklandığı, hizmete başlama süresi için beklenti oluşmaması adına net bir tarih verilmediği, ancak sırası geldiğinde ailenin bilgilendirileceği hususunun belirtildiği, hizmet sırası gelen bireylerin sisteme kayıtlı iletişim numaralarından aranarak merkeze davet edildiği,

ç. Başvuruya konu olan çocuk için aile tarafından 20/12/2023 tarihinde kayıt başvurusu yapıldığı, merkez yetkililerinin ailenin taleplerini alarak kaydını oluşturduğu, aileye bireysel özel eğitim sırası geldiğinde bilgilendirme yapılacağı ve bu süre zarfında psikolojik danışmanlık ile grup özel eğitim hizmetlerinden faydalanabileceklerinin bildirildiği,

d. Ailenin 10/10/2024 tarihinde destekleyici grup hizmetleri için komisyon toplantısına davet edildiği, ancak bu davete katılım sağlamadığı, konuya dair tutulan Komisyon Tutanağının Kurumumuzla paylaşıldığı,

e. Veli Ş.A.'nın grup hizmetlerini kabul etmeyerek bireysel özel eğitim hizmeti konusunda ısrarcı olduğu, kurumu defalarca arayıp ziyaret ettiği, kendisine yapılan tüm açıklamalara rağmen şikayetlerini çeşitli kanallardan sürdürdüğü, Müdürlüğün engelli bireylere yönelik hizmetleri eşitlik, adalet ve erişilebilirlik ilkeleri çerçevesinde hiçbir ayırım gözetmeksizin sunduğu, herhangi bir ayrımcılık veya ayrıcalıklı uygulamanın söz konusu olmadığı ifade edilerek başvuruda yer alan iddiaların gerçeği yansıtmadığı belirtilmiştir.

4. Mevzuat gereğince ihlal iddiasına muhatap tarafın yazılı görüşleri başvurana iletilmiş olup yasal süre içerisinde herhangi bir cevap sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. (...) Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

6. Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42'nci maddesi şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz (...) Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (f) bentleri şöyledir:

"(d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi,

(f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi ifade eder."

8. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

9. Yine 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında: ayrımcılık türleri, "a) Ayrı tutma, b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama, c) Çoklu ayrımcılık, ç) Doğrudan ayrımcılık, d) Dolaylı ayrımcılık, e) İşyerinde yıldırma, f) Makul düzenleme yapmama, g) Taciz, ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık" olarak sıralanmıştır.

10. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesi şöyledir:

"(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür."

11. Yine 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, Kurumun "Ayrımcılık

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

12. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(2) İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.

(...)

(7) Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocuklar ile talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur. (...)

13. Mezkûr Kanun'un "İspat yükü" başlıklı 21'inci maddesi ise şöyledir:

"Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir."

14. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "Eğitim" başlıklı 15'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası, "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir" hükmünü içermektedir. Kurumumuza B.A. için başvuru yapan veli Ş.A.'nın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında sayılan ayrımcılık temellerinden eğitim hakkından yararlanmada engellilik ve yaş temelinde ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

16. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrası ise, "İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir." hükmünü içermektedir. Dosya kapsamında, başvuranın 16/8/2024 tarihli ve ... No.lu başvuru ile muhatap İBB Başkanlığına şikâyetle bulunduğu, İBB Basın Yayın ve Halkla

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

İlişkiler Daire Başkanlığı Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü tarafından kendisine "20/12/2023 tarihinde sisteme eğitim talebinizin kaydedildiği, 15 ve 16 Ağustos 2024 tarihlerinde yapılan görüşmelerde ise öğrenci alımlarında önceliğin her zaman en küçük yaşta çocuklara verildiği bilgisinin iletildiği, çocuğunuzun sırası geldiğinde tarafınızla iletişime geçileceği" yönünde yanıt verildiği görülmüştür. Dolayısıyla başvuranın 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında aranan ilgili tarafa başvuru şartını yerine getirdiği değerlendirilmektedir. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu kanaatine varılmıştır.

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "Ayrımcılık yasağı" başlıklı 14'üncü maddesine göre: "Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır." ve Sözleşmeye Ek 1 No'lu Protokol'ün "Eğitim hakkı" başlıklı 2'nci maddesine göre: "Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneyeceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir."

18. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesine göre "Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık, makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar." şeklinde tanımlanmıştır.

19. EHİS'in engelli çocuklara ilişkin 7'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ise şöyledir: "Taraf Devletler, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde tüm insan temel hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır. Engelli çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en yüksek çıkarının gözetilmesine öncelik verir." BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) 2'nci maddesi şu şekildedir: "Taraf Devletler, bu Sözleşme'de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasi ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, engel durumu, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler."

20. ÇHS'nin 23'üncü maddesinde, Taraf Devletlerin, zihinsel ya da bedensel engelli çocuklar için saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar sağlamayı kabul ettikleri düzenlenmiştir. Saygınlığın güvence altına alınmasının ve yaşama etkin biçimde katılım sağlanabilmesinin yolu ise engelli çocukların akranları ile eşit bir şekilde eğitim hakkından yararlanabilmesi ile mümkün olacaktır. 23'üncü maddenin devamında engelli çocukların özel bakımdan yararlanma hakkı tanınmış ve eldeki kaynakların yeterliliği ölçüsünde, yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanların içinde bulundukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılması gerektiği belirtilmiştir (TİHEK, B. No: 2023/1077, K. No: 2024/669, 18/07/2024, para. 19).

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

21. Çocuk Hakları Komitesine (ÇHK) göre özel bakım ve yardımlar eldeki kaynaklara bağlı olmakla birlikte, mümkün olduğu durumlarda ücretsiz sağlanmalı ve engelli çocuklara yönelik ayrımcılığa son verilmesi ve bu çocukların toplumsal yaşama dâhil olması için eldeki kaynaklar seferber edilmelidir. Bakım ve yardımlar, engelli çocukların eğitim, sağlık, tedavi, istihdama hazırlık ve dinlenme/eglenme hizmet ve imkânlarına etkili erişimini sağlayacak biçimde sağlanmalıdır. Bu konumdaki çocuklara ve onlara bakmaktan sorumlu olan kişilere yardımcı olunması sağlanmalı ve sağlanacak yardımın, çocuğa bakmaktan sorumlu kişilerin koşullarına uygun olması gerekmektedir (ÇHK, Genel Yorum 9 Engelli Çocuklar, para. 12-14). Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin (ESKHK) 5 No'lu Genel Yorumu'nda da *"Devletler, (...) engellileri, engelli olmayan diğer öğrencilerle aynı eğitim seviyesine getirecek desteğin sağlanmasını güvence altına almalıdır."* ifadelerine yer verilmektedir (ESKHK, Genel Yorum 5 Engelliler, para. 35; TİHEK, B. No: 2023/1077, K. No: 2024/669, 18/07/2024, para. 20).

22. Eğitim hakkı ise uluslararası ve ulusal hukukta güvence altına alınmış bir diğer önemli haktır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 26'ncı maddesi şöyledir: *"Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel öğrenim aşamalarında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğrenim, yeteneğe göre herkese eşit olarak sağlanır. Eğitim, insan kişiliğinin tam geliştirilmesine, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu yerleştirmeli ve Birleşmiş Milletler'in barışı koruma yolundaki etkinliklerini güçlendirmelidir. Ana-babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelikli hak sahibidir."* Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme'nin (ESKHS) 13'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre: *"Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin eğitim görme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf Devletler, eğitimin, insanın kişiliğinin ve onur duygusunun tam olarak gelişmesine yönelik olacağı ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı güçlendireceği hususunda mutabıktırlar. Taraf Devletler, ayrıca eğitimin, herkesin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılmasını sağlayacağı, tüm uluslar ve tüm ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştireceği ve Birleşmiş Milletler'in barışın korunmasına yönelik faaliyetlerini güçlendireceği hususlarında mutabıktırlar."*

23. Engelli bireylerin eğitim hakkından eşit şekilde yararlanmaları ulusal ve uluslararası düzeyde özel olarak koruma altına alınmıştır. Anayasa'nın 42'nci maddesi, eğitim ve öğretim hakkının herkes için erişilebilir olduğunu ve bu hakka dil, ırk, cinsiyet, engel durumu veya din gibi temellerde ayrımcılık yapılamayacağını düzenler. EHİS'in "Eğitim" başlıklı 24'üncü maddesi, engelli bireylerin eğitim hakkından fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın yararlanmasını sağlamak için eğitim sisteminin her seviyesinde kapsayıcı olmasını zorunlu kılar. Bu madde, engelli bireylerin özel ihtiyaçlarına uygun makul düzenlemelerin yapılmasını, erişilebilir eğitim materyallerinin sağlanmasını, öğretmenlerin engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun eğitim verebilecek şekilde yetiştirilmesini ve bütünleştirici eğitim ortamlarının oluşturulmasını öngörür. Kapsayıcı eğitim, engelli bireylerin akranlarıyla birlikte, ayrıştırılmadan ve eşit koşullarda eğitim almasını ifade eder ve bu ilke, engelli bireylerin toplumsal entegrasyonunu güçlendirmeyi amaçlar.

24. Somut olayda başvuran veli, %90 oranında engelli olan çocuğunun İBB'ye bağlı Esenyurt ÖZGEM'e

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

kayıt başvurusu yaptığını, ancak kendisine eğitimlerde önceliğin en küçük yaş grubundaki çocuklara verildiğini ve sırası geldiğinde irtibat kurulacağını bildirildiğini, söz konusu uygulamanın engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğunu iddia etmiştir.

25. Muhatap İBB tarafından Esenyurt ÖZGEM'in 0-14 yaş aralığındaki engellilere hizmet sunduğu, başvuruların yaş grubu, başvuru sırası, engel durumu ve merkezin kapasitesine göre değerlendirildiği, sürecin ailelerle şeffaf bir şekilde paylaşıldığı belirtilmiştir. Başvuranın çocuğunun 20/12/2023 tarihinde kayıt başvurusu yaptığı, bireysel eğitim sırası geldiğinde bilgilendirme yapılacağını bildirildiği, 10/11/2024 tarihinde grup hizmetleri için davet edildiği, ancak ailenin bu davete katılım sağlamadığı ve babanın grup hizmetlerini reddederek yalnızca bireysel eğitim talep ettiği, bireysel eğitimin çocuğunun otizm tanısına daha uygun olduğuna inandığı ifade edilmiştir. İBB, ÖZGEM'in sınırlı kontenjanı nedeniyle başvuruları sıralamak zorunda olduğunu, bu sıralamanın objektif kriterlere dayandığını ve tüm başvurulara eşit şekilde uygulandığını savunmuştur. Ayrıca, başvuru sürecinde aileyle iletişim kurarak, örneğin telefon görüşmeleri ve yazılı davet yoluyla, şeffaf bir şekilde bilgi verdiğini ve çocuğun engellerine uygun hizmet sunmaya çalıştığını vurgulamıştır.

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/06/2002, para. 48; AİHM, *Okpysz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre, muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse ya da meşru bir amaç izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, *Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/Birleşik Krallık*, B. No: 9214/80, 28/5/1985, para. 72).

27. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da; nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/06/2021, para. 58). Bu nedenle hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleye tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hallerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

28. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "*Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları*" başlıklı 7'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (v) bendi, büyükşehir belediyelerine yaşlılar, özürllüler, kadınlar, gençler ve çocuklar için sosyal ve kültürel hizmetler sunma, mesleki eğitim ve beceri kursları açma yetkisi verir iken, 16/8/2006 tarihli ve 26261 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "*Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği*" 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, engelli birey "*doğuştan veya sonradan fiziksel, zihinsel, duygusal, duyusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmiş, sosyal hayata uyumda zorluk yaşayan ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada destek gereksinen kişiler*" olarak tanımlanır. İBB Sosyal İşler ve Yardım Esasları Yönetmeliği ise 2'nci maddesi uyarınca,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

belediye sınırları içinde sosyal hizmetler ve yardımların sağlanmasını kapsamakta ve ihtiyaç sahibi tüm sakinlere, özellikle dezavantajlı gruplara, eşit ve kapsayıcı hizmet sunmayı hedeflemektedir. Bu düzenlemeler, yerel yönetimlerin engelli bireylerin eğitim hakkını koruma ve kapsayıcı eğitim sistemini geliştirme yönündeki pozitif yükümlülüklerini ortaya koymaktadır.

29. Anayasa'nın 10'uncu maddesi ayrımcılık yasağını ve eşitlik ilkesini güvenceye alırken, 6701 sayılı Kanun'un 5'inci maddesi, eğitim ve öğretim hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapılamayacağını hükme bağlamaktadır. AYM'ye göre kamu hizmetinde eşit davranış ve eşit yararlanma temel ilkedir (AYM, 1987/3 E. 1987/13 K. 22/5/1987). Danıştay'a göre, idare hukuku alanında eşitlik ilkesi kamu hizmeti kavramı ile birlikte aktarılmaktadır. Buna göre eşitlik kamu hizmetinin genel ilkelerinden biridir. Bu çerçevede idare, kamu hizmetini dilediğine sunmakta özgür olmadığı gibi, eşit durumda bulunanlara eşit, farklı konumda bulunanlara da farklı biçimde sunmak zorundadır. Ayrıca kamu hizmetinin tarafsızlığı ilkesi, ayrımcılık yapmama yükümlülüğünü de içinde barındırmaktadır (Danıştay 10. D, 1996/993 E. 1999/3627 K. 23/6/1999.). Muhatap Belediyenin bir kamu tüzel kişisi olarak eğitim hizmeti sunarken ayrımcılık yasağı ve eşitlik ilkesi kapsamında faaliyet gösterme yükümlülüğü altında olduğu açıktır.

30. Bununla birlikte, Büyükşehir Belediyelerinin, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında, asli eğitim hizmeti sunma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Asli eğitim hizmeti, Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) sorumluluğu altında olup, özel gereksinimli bireylerin eğitim haklarının sağlanması için MEB tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülmektedir. Somut olayda, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı Esenyurt ÖZGEM, MEB'in asli eğitim hizmetlerine tamamlayıcı nitelikte destekleyici özel eğitim hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetler, engelli bireylerin toplumsal entegrasyonunu desteklemek ve eğitim süreçlerine katkıda bulunmak amacıyla, belediyenin sosyal hizmetler kapsamındaki yetkileri dahilinde gönüllülük esasıyla verilmektedir. ÖZGEM'in sunduğu hizmetler, MEB'in özel eğitim müfredatına uyumlu bir şekilde, erken çocukluk dönemi ve okul öncesi destekleyici eğitim gibi alanlarda yoğunlaşmakta olup, bu hizmetlerin sıralama ve önceliklendirme politikaları, merkezin sınırlı kapasitesi ve kaynakların etkin kullanımı dikkate alınarak belirlenmektedir.

31. 6701 sayılı Kanun'un 21'inci maddesine göre, ayrımcılık yasağı ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emareler ve karine oluşturan olgular sunması halinde ispat yükü karşı tarafa geçer. Somut olayda, başvuran, ÖZGEM'in uygulamasının ayrımcılık oluşturduğuna dair genel ve soyut bir iddia ileri sürmüştü, ancak mezkur başvurunun içeriğinde akranlarına kıyasla kendi çocuğuna farklı muamele yapıldığını ortaya koyabilecek somut bilgi ve belge sunulmamış; muhatap nezdinde çocuğunun otizm tanısına özgü bir hizmetin İBB tarafından açıkça reddedildiğine dair yazılı bir cevap veya diğer çocukların haksız şekilde önceliklendirildiğine dair bir kayıt sunulmamıştır. Muhatabın açıklamaları dikkate alındığında; özel gereksinimli çocukların istifade edebilmesi için oluşturulan bir eğitim merkezinin sınırlı kapasitesi dikkate alındığında; yapılan başvuruların objektif kriterler çerçevesinde yaş grubu, başvuru sırası, engel durumu dikkate alınarak hizmet sunumunda sıralamaya tabi tutulmasının makul bir gerekçeyle dayandığı, sürece dair faydalanan ailelerin bilgilendirildiği, başvuran aileye de kendi durumu ile ilgili bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirildiği;

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

bununla birlikte adına başvuru yapılan çocuğa alternatif bir hizmet sunularak grup hizmetlerine davet edilerek farklı bir çözüm geliştirildiği, ancak aile tarafından alternatif seçeneklerin reddedildiği anlaşılmıştır.

32. Erken çocukluk eğitimine öncelik verilmesi, engelli bireylerin gelişim süreçlerinde kritik bir öneme sahiptir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'in raporlarına göre, erken müdahale, engelli çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimini destekler. Başvuranın çocuğunun, ÇÖZGER raporuna dayalı olarak örneğin 7-14 yaş aralığında olduğu varsayılırsa, bu önceliklendirme politikası nedeniyle sıraya alındığı, ancak eğitim hakkından tamamen mahrum bırakılmadığı anlaşılmaktadır. Bu uygulama, AİHM ve AYM içtihatlarında belirtildiği üzere, meşru bir amaca, kaynakların etkin kullanımı ve erken müdahalenin sağlanmasına, dayanmakta olup, kullanılan araçlarla amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmaktadır.

33. Esenyurt ÖZGEM'in 0-14 yaş aralığındaki engelli bireylere hizmet sunarken erken çocukluk dönemine (0-3 ve 3-6 yaş grupları) öncelik tanınması, uluslararası ve ulusal düzenlemelerle uyumlu bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF tarafından yayımlanan raporlar, erken müdahalenin engelli çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimindeki önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, yaş gruplarına göre önceliklendirme politikası, kaynakların verimli kullanımı ve çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına uygun hizmet sunumu hedefiyle makul ve objektif bir temele dayanmaktadır. Başvuranın çocuğunun sıraya alınması, eğitim hakkından yoksun bırakılmaksızın, merkezin kapasite sınırlamaları dikkate alınarak eşitlik ilkesiyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, yaş temelinde uygulamanın ayrımcı olarak nitelenebileceği, meşru bir amaca hizmet ettiği ve orantılılık ilkesine uygun olduğu değerlendirilmektedir.

34. Esenyurt ÖZGEM'in en küçük yaş grubuna öncelik verme politikası, WHO ve UNICEF'in erken müdahale raporlarıyla uyumludur. Bu politika, kaynakların etkin kullanımı ve çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına uygun hizmet sunumu amacıyla objektif bir temele dayanmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS) de erken müdahale programlarının önemini vurgulamakta ve taraf devletlerden bu programları desteklemelerini beklemektedir. Bu bağlamda, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) en küçük yaş grubundaki çocuklara öncelik tanıyan yaklaşımı, uluslararası standartlarla uyumlu bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Tarafların beyanları ve dosya içeriği incelendiğinde; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) Esenyurt Özel Gereksinimli Bireyler Eğitim Merkezi'nde (ÖZGEM) en küçük yaş grubundaki çocuklara öncelik verme politikasının, uluslararası standartlarla uyumlu olduğu ve bu politikanın başvuran aile ile şeffaf bir şekilde paylaşıldığı, İBB'nin sınırlı kaynaklarını etkin kullanma ve erken çocukluk eğitimine öncelik verme yaklaşımının anlaşılır olduğu değerlendirilmektedir.

35. Yukarıda ifade edilen tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın çocuğuna farklı muamele yapıldığına dair kuvvetli bulgu ve emarenin bulunmadığı, otizm tanısı bulunan çocuğa bireysel eğitime alternatif olarak grup hizmeti imkanının alternatif bir seçenek olarak sunulduğu, başvuranın, 20/12/2023 tarihinde yaptığı kayıt başvurusu sırasında, ÖZGEM'in hizmet önceliklendirme süreci hakkında bilgilendirildiği; sırası geldiğinde bireysel eğitim hizmetinden faydalanabileceği, bu süreçte ise grup hizmetlerinden yararlanabileceğinin kendilerine bildirildiği, başvuranın, bu önceliklendirme politikasına rıza göstererek başvuru sürecine katıldığı ve taahhütname imzalayarak bu konuda mutabakata vardığı, ancak, 10/11/2024 tarihinde grup hizmetleri için yapılan davete katılım sağlanmadığı ve yalnızca bireysel eğitim hizmetinde ısrarcı olduğu, merkezin sınırlı kapasitesi ve kamu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No:

kaynaklarının iktisadi sınırı düşünöldüğünde adı geçen eğitim merkezlerinde sunulacak hizmetin yaş ve engel durumu dikkate alınarak objektif kriterler çerçevesinde bir sıraya konmasının haklı, makul, kabul edilebilir bir gerekçeye dayandığı, muhatap nezdinden yaş ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

4/9/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Fahrettin ALTUN
Kurul Başkanı

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Erol GÖKDÖL
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Evren BAŞAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Fatma ÇINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Melahat DEMİR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Ömer ÇELEN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Selami AÇAN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Selma ÖZTÜRK PINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Tayyip UÇAR
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : http://www.tihek.gov.tr/

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No: